

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Teze diplomové práce

Zhodnocení vývoje mezinárodního obchodu s vínem

Eva Hájková

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá zhodnocením vývoje mezinárodního obchodu s vínem v letech 1998 – 2012. Údaje a informace použité při zpracování této diplomové práce jsou získané převážně z odborné literatury, které jsou doplněny o online zdroje. Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou.

V teoretické části je popsán vznik a vývoj vinařství ve světě. Je zde popsána nová podoba vína, která se datuje k přelomu 18. a 19. století, a moderní doba začínající v 60. letech 20. století. Popisuje se zde charakteristika vína – chuť, vůně, barva a teplota. V práci je dále popsáno, jak se víno vyrábí a jsou zde rozepsány nejčastější druhy vín ve světě.

V rámci hodnocení vývoje jsou realizovány časové řady. Ke statistickému posouzení jsou využity trendové funkce. Vhodnost modelu je posuzována indexem determinace.

Praktická část obsahuje vývoj mezinárodního obchodu s vínem zpracovaný pomocí analýzy časových řad. Zpracovány jsou ukazatele – světový import a export s vínem, zahraniční obchod v ČR, výroba a spotřeba ve světě i ČR, dovozní opatření do EU a zhodnocení cen s vínem. Údaje jsou zpracovány pomocí programu Microsoft Excel.

Klíčová slova: Víno, vinařství, vývoz, dovoz, vývoj, mezinárodní obchod, cena, opatření

Úvod a cíl práce

Diplomová práce se zabývá zhodnocením mezinárodního obchodu s vínem. Byla provedena analýza vybraných ukazatelů – import a export ve světě, zahraniční obchod v ČR, výroba a spotřeba ve světě i v ČR, dovozní opatření v EU a zhodnocení cen. Vývoj jednotlivých ukazatelů byl sledován v časových řadách 1998 – 2012, s výjimkou světových cen, kdy byly k dispozici údaje pouze od roku 2000, a cen v České republice, kdy byly k dispozici údaje pouze od roku 2003. V každé části byl predikován vývoj na období 2013 – 2016.

Víno je alkoholický nápoj, který se vyrábí z vinné révy. Tato rostlina se ve světě pěstuje již po tisíciletí, není proto přesně známo, kdy z ní lidé začali víno vyrábět. S největší pravděpodobností je víno staré více než 7 000 let, kdy nomádské národy nechávaly kvasit plody vinné révy. Z této oblasti se začala výroba postupně rozšiřovat do Evropy a následně po celém světě. Rozvoj výroby vína čelil v historii překážkám, které byly vždy překonány. Výroba byla pozastavena či utlumena přírodními katastrofami, během válek a při hospodářských krizích. Výroba vína se neustále vyvíjí a vinaři vymýšlí nové technologie,

odrůdy a inovace, které tento nápoj rozvíjí, zlepšují a zdokonalují. Rozvojem výroby se mění i spotřebitelské preference při spotřebě.

Pro vinaře začíná rozkvět vína už na vinici. Vinná réva je náročná rostlina, která potřebuje specifické podmínky pěstování. Nejvíce se jí daří v oblastech mírného a subtropického pásu. Proces produkce je velmi důležitý a vinaři musí pečlivě dodržovat podmínky výroby, jelikož při jediné chybě může být zkažena celá várka. Odlišně probíhá výroba bílého a červeného vína. Pro výrobu existuje mnoho metod, záleží pouze na vinaři, kterou pojme za svou.

Víno je charakteristické svou chutí, vůní, barvou a teplotou. Cílem každého vinaře je získat dokonalé souznění těchto faktorů při podávání a pěstování. V tomto odvětví proto není výjimkou vína zlepšovat nekalými praktikami, jako je doslazování, dobarvování či aromatizování.

Vinařství je rozšířeno téměř po celém světě. Nejvíce se pěstováním zabývá Evropa, hlavně země Francie, Itálie a Španělsko. Z ostatních světadílů jsou to země USA a Argentina. Rozvoj zemí, které se zabývají výrobou vína, roste.

Vývoj mezinárodního obchodu je ovlivněn na straně nabídky produkcí a na straně poptávky preferencemi spotřebitelů. Produkce je ve světě vína vázána především na počasí, které hraje velkou roli ve výsledné kvalitě. Preference spotřebitelů je ovlivněna zejména kulturními tradicemi a nákupním chováním. Do rozvoje obchodu jsou jednotlivými zeměmi kladeny překážky ve formě tarifních a netarifních opatřeních.

I přesto, že víno nepatří mezi hlavní obchodovatelné suroviny ve světě, získává stále více na oblibě. Obliba vína začíná vzrůstat především v Asii, kde víno nepatří mezi tradiční nápoj. Důvodem je trend zdravější a lehčí výživy ve světě, do kterého patří i pití vína, které v omezené míře pozitivně ovlivňuje lidský organismus.

Závěry práce

Světový vývoz má rostoucí charakter. Pouze v několika jednotlivých letech klesl, mezi příčiny poklesu patří celosvětová finanční krize a výkyvy v počasí. Dominantní postavení mají ve vývozu tři státy Francie, Itálie a Španělsko, které se v roce 2012 podílely na celkovém vývozu 60,3 %. Tyto země disponují vynikajícími klimatickými podmínkami a rozsáhlou plochou vinic. V minulosti se vyvážela především lahvová vína, v současnosti tvoří sudová vína téměř polovinu z celkového objemu. Budoucí prognóza počítá v následujících čtyřech letech s rostoucím vývozem. Podle bodové předpovědi za stabilních podmínek v roce 2013 vzroste hodnota vývozu na 107 038 tis. hl, v roce 2014 lze očekávat 111 110 tis. hl. vyvezeného vína, v roce 2015 115 302,8 tis. hl. a v roce 2016 119 617,1 tis. hl.

Světový dovoz vykazuje od roku 2000 stoupající tendenci. Pokles byl zaznamenán v letech 2009 a 2012, což bylo způsobeno celosvětovou ekonomickou krizí a špatnou sklizní na severní polokouli zapříčiněnou nevlídným počasím. Mezi největší dovozce patří Německo, Velká Británie a Spojené státy americké. Země nedisponují takovými výrobními podmínkami, aby mohly uspokojit svou výrobou celkovou spotřebu. Podle predikce celková hodnota světového dovozu bude růst a to v roce 2013 na 97 273,78 tis. hl. V roce 2014 bude hodnota dovezeného vína činit 99 671,6 tis. hl., v roce 2015 102 018,3 tis. hl. a v roce 2016 104 314 tis. hl.

Zahraniční obchod v České republice se dlouhodobě vykazuje záporným saldem. Dovoz do České republiky každým rokem stoupá převážně z důvodu rostoucí spotřeby. Dovozy se příliš nemění, mezi nejvýznamnější patří Itálie, Španělsko, Maďarsko a Slovensko. Velkým problémem s dovezenými víny je nelegální dovoz a změna původu. Víno, které je dovezeno v sudech ze zahraničí, je prodáváno jako český výrobek. Pančovaných vín stále přibývá. Vývoz z České republiky každým rokem roste. Největší rozkvět nastal po vstupu do EU. Výhradním partnerem ve vývozu je Slovensko, kam směřuje více než 77 % vyvezeného vína, následně Polsko a Nizozemsko.

Produkce ve světě se vyznačuje kolísavým charakterem. Nejvyšší propad byl zaznamenán v roce 2012 především díky nepříznivému počasí na evropském kontinentě. Mezi největší světové producenty se řadí Francie a Itálie, které se střídají v prvenství. V Evropě v posledních letech produkce mírně klesá, naopak ve světě stoupá a do popředí se začínají dostávat také jiné státy jako je Argentina, Austrálie, Chile, JAR a Čína. V nadcházejících letech lze očekávat, že produkce bude stále mírně klesat, předpověď budoucí výroby však může být velmi zkreslená, pro příliš malou spolehlivost zde nejsou vypočítaná data.

Na evropském kontinentu v letech 2008 - 2011 probíhal program klučení vinic, kdy byly zmenšovány plochy prodělečných vinic. Od roku 2008 poklesla plocha vinic v Evropě o téměř 6 % v celkové hodnotě 267 mil. ha. Klučení vinic vzniklo kvůli každoročnímu vzniku velkých přebytků vína, většinou nekvalitního, které bylo následně destilací předěláno na líh. Tento proces byl dotován EU. Program klučení byl schválen kvůli výrazným úsporám a kvůli zamezení plýtvání „zbytečných“ dotací.

Spotřeba ve světě se vyznačuje rostoucím charakterem. Spotřeba klesá v tradičních zemích, kde spotřebitelské preference upřednostňují kvalitu před cenami, naopak stoupá v zemích, kde víno nebylo příliš známo. Mezi největší spotřebitele se řadí USA, Francie a Itálie. Na osobu se nejvíce vypije v Lucembursku 49,81 l/rok. V roce 2013 lze očekávat 244 068 tis. hl., v roce 2014 242 830 tis. hl., v roce 2015 241 248 tis. hl. spotřebovaného vína.

Přebytek ve světě mezi výrobou a spotřebou se snižuje. Od roku 2004, kdy byla zaznamenána nejvyšší hodnota, se snížil o 84,7 %. Ke snížení přebytku dochází z důvodu zlepšení ekonomických podmínek a zhoršení přírodních podmínek. Do budoucna se předpokládá pokračující mírný pokles.

Produkce v ČR má kolísavý charakter, jelikož silně závisí na počasí. Z důvodu velmi odlišných hodnot, není možné spolehlivě předpovědět vývoj do budoucna. Spotřeba v ČR dlouhodobě roste, od roku 1998 stoupla o 216,5 %. V ČR se spotřebuje 2/3 bílého a 1/3 červeného vína. Pokud budou stabilní vnější podmínky vývoje této časové řady, v roce 2013 vzroste spotřeba na 2 378,7 tis. hl., v roce 2014 2 527,4 tis. hl., v roce 2015 2 679, 4 tis. hl a v roce 2016 2 834,9 tis. hl.

Mezinárodní obchod je ovlivňován výší cen vína. Na stanovení ceny vína působí několik faktorů, mezi které patří: působení nabídky a poptávky na trhu, logistické a distribuční náklady, vývoj měnových kurzů, výroba vína, značka a producent. Ve světě se průměrně cena pohybuje okolo 2,24 €/l a každým rokem mírně stoupá. Nejlevněji se obchoduje s vínem v obalu větším než 2 litry, následně s víny v lahvích a poté se šumivými víny. Pro vývoz a dovoz jsou ceny odlišné, odlišné jsou také v jednotlivých zemích. Pokud se podmínky působící na časovou řadu nezmění, bude cena vykazovat mírně rostoucí charakter. V roce 2013 zůstane cena na 2,53 €/l, v roce 2014 hodnota ceny mírně vzroste na 2,63 €/l, v roce 2015 na 2,75 €/l a v roce 2016 na 2,88€/l.

V České republice mají vývozní i dovozní ceny kolísavý charakter. Levněji se obchoduje s vínem o objemu větším než 2 litry. Mezi cenami bílého a červeného vína zásadní rozdíl není. Nejdražší víno je k nám dováženo z Francie, nejlevnější z Makedonie, Itálie a Srbska.

Při dovozu vín je uplatňován na ceny členských států společný celní sazebník TARIC. V TARICu jsou vymezeny celní sazby, zákazová opatření a tarifní kvóty, které členské státy používají. Jednotlivé státy si samy určují výši spotřební daně na tichá a šumivá vína a výši daně z přidané hodnoty.

Mezinárodní obchod neustále stoupá a rozšiřuje se. Ve světě začíná pít víno čím dál více národů, které se do mezinárodního obchodu s vínem zapojují. Pití vína se stalo moderním a součástí zdravého životního stylu, který je ve světě stále častěji uplatňován. Do budoucna se očekává celosvětový růst ve všech oblastech

Seznam použitých zdrojů

Literatura

- [1] CALLEC, Christian. *Encyklopedie vína*. Čestlice: Rebo Productions. 2000. 320 s. ISBN 80-7234-068-9.
- [2] DOMINÉ, André. *Víno*. 2. vyd. Praha: Slovart. 2008. 928 s. ISBN 978-80-7391-105-8.
- [3] HES, Aleš. *Základy mezinárodního obchodu*. 3. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita. 2007. 224 str. ISBN 978-80-213-1406-1.
- [4] HINDLS, R. a kol. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-245-1569-4.
- [5] JOHNSON, Hugh. *Příběh vína*. 1. vyd. Praha: Slovart. 2008. 256 s. ISBN 978-80-7391-189-2.
- [6] KRAUS, Vilém. *Vinitorium historicum*. 1. vyd. Praha: Radix. 2009. 349 s. ISBN 978-80-86031-87-3.
- [7] PAVLOUŠEK, Pavel. *Výroba vína u malovinářů*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing. 2010. 120 s. ISBN 978-80-247-3487-3.
- [8] SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. *Statistické metody II*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2009. 107 s. ISBN 978-80-213-1736-9.
- [9] STANĚK, Josef. *Víno není vinno*. 1. vyd. Praha: Paseka. 1998. 285 s. ISBN 80-7185-189-2.
- [10] STEVENSON, Tom. *Světová encyklopedie vín*. 2. vyd. Praha: Knižní klub. 1999. 502 s. ISBN 80-242-0222-0.
- [11] ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi v 21. Století*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. 2013. 364 s. ISBN 978-80-247-4694-4.

Internetové zdroje

- [12] Agris.cz. *Agrární www portál*. [online], [citováno 10. 3. 2015], dostupné z WWW: <http://www.agris.cz/>
- [13] Archiv.ihned.cz. *Francie má hodně vína, ale jeho vývoz brzdí Čína*. [online], [citováno 8. 3. 2015], dostupné z WWW: <http://archiv.ihned.cz/c1-62957100-francie-ma-hodne-vina-ale-jeho-vyvoz-brzdi-cina>
- [14] Barovenoviny.cz. *Kvalitu vína výrazně ovlivňuje láhvování*. [online], [citováno 28. 10. 2014], dostupné z WWW: <http://www.barovenoviny.cz/vinari-kvalitu-vina-vyrazne-ovlivnuje-zpusob-lahvovani/>

- [15] Bkwine.com. *World trade in wine 2000 – 2012*. [online], [citováno 6. 3. 2015], dostupné z WWW: <http://www.bkwine.com/features/more/world-trade-in-wine-2000-2012/>
- [16] Celnisprava.cz. *Cla a celní sazebník*. [online], [citováno 15. 3. 2015], dostupné z WWW: <https://www.celnisprava.cz/cz/aplikace/Stranky/default.aspx>
- [17] Ceskatelevize.cz. *Navzdory tradicím. Produkce vína klesla, Číňané jej pijí ostosěst*. [online], [citováno 7. 3. 2015], dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/219970-navzdory-tradicim-produkce-vina-klesla-cinane-jej-piji-ostosest/>
- [18] Drinks.seriousseats.com. *Terry Theise On the Price of Wine, Part 1*. [online], [citováno 8. 3. 2015], dostupné z WWW: <http://drinks.seriousseats.com/2011/07/terry-theise-on-the-cost-of-wine-where-do-wine-prices-come-from.html>
- [19] Eagri.cz. *Situační a výhledové zprávy*. [online], [citováno 5. 3. 2015], dostupné z WWW: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/roslinne-komodity/reva-vinna-a-vino/situacni-a-vyhledove-zpravy/>
- [20] Ec.europa.eu. *Excise Duty Tables*. [online], [citováno 15. 3. 2015], dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/excise_duties/alcoholic_beverages/rates/excise_duties-part_i_alcohol_en.pdf
- [21] Ekonomika.idnes.cz. *Evropská komise schválila náhrady za zrušení vinic*. [online], [citováno 8. 3. 2015], dostupné z WWW: http://ekonomika.idnes.cz/evropska-komise-schvalila-nahrady-za-zruseni-vinic-fxx-/ekonomika.aspx?c=A070704_122710_vino_maf
- [22] Ekovin.cz. *Ekologická produkce*. [online], [citováno 20. 10. 2014], dostupné z WWW: <http://www.ekovin.cz/sekce-ekologicke-produkce/sklizen-1>
- [23] Euractiv.cz. *Reforma trhu s vínem v EU probíhá od začátku srpna*. [online], [citováno 10. 3. 2015], dostupné z WWW: <http://www.euractiv.cz/print-version/clanek/reforma-trhu-s-vinem-v-eu-probiha-od-zacatku-srpna>
- [24] Europarl.europa.eu. *Parlament chce reformovat trh s vínem postupně*. [online], [citováno 8. 3. 2015], dostupné z WWW: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+IM-PRESS+20070208IPR02894+0+DOC+PDF+V0//CS&language=CS>
- [25] Evinice.cz. [online], [citováno 6. 3. 2015], dostupné z WWW: <http://www.evinice.cz/>
- [26] Finance.cz. *Mze: Produkce loni vzrostla na rekordních 840 000 hl*. [online], [citováno 8. 3. 2015], dostupné z WWW: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/259692-mze-produkce-vina-loni-vzrostla-na-rekordnich-840-000-hl/>
- [27] Global-wines.cz. *Druhy vín*. [online], [citováno 1. 11. 2014], dostupné z WWW: <http://www.global-wines.cz/pinot-noir-rulandske-modre>
- [28] Global-wines.cz. *Výroba vína*. [online], [citováno 15. 10. 2014], dostupné z WWW: <http://www.global-wines.cz/vyroba-vina>

- [29] *International Trade Barriers: Report for U. S. Wines 2013*. 2013, 50 s. Dostupné z WWW: <http://www.calwinexport.com/files/2013%20Wine%20Institute%20Trade%20Barrier%20Report%20FINAL.pdf>
- [30] Metroflora.cz. *Cena vína*. [online], [citováno 12. 3. 2015], dostupné z WWW: <http://www.metroflora.cz/vinarstvi/cena>
- [31] Oiv.int. *International organisation of vine and wine*. [online], [citováno 10. 3. 2015], dostupné z WWW: <http://www.oiv.int/oiv/cms/index?lang=en>
- [32] Ovoce-zelenina.atlasrostlin.cz. *Vinná réva*. [online], [citováno 30. 9. 2014], dostupné z WWW: <http://ovoce-zelenina.atlasrostlin.cz/vinna-reva>
- [33] Palacvina.cz. *Druhy vín*. [online], [citováno 1. 11. 2014], dostupné z WWW: <http://www.palacvina.cz/o-vine/cabernet-franc>
- [34] Plantprotection.hu. *Filoxéra*. [online], [citováno 29. 9. 2014], dostupné z WWW: http://www.plantprotection.hu/modulok/cseh/grapes/filoxera_grap.htm
- [35] Retailinfo.cz. *Světový trh s vínem – produkce loni klesla, v Evropské unii výrazně*. [online], [citováno 6. 3. 2015], dostupné z WWW: <http://www.retailinfo.cz/magazin/%C4%8DI%C3%A1nky/sv%C4%9Btov%C3%BD-trh-s-v%C3%ADnem-produkce-loni-klesla-v-evropsk%C3%A9-unii-v%C3%BDrazn%C4%9B>
- [36] Rozhlas.cz. *Svaz vinařů navrhl opatření pro účinnější boj proti černému trhu s vínem*. [online], [citováno 10. 3. 2015], dostupné z WWW: http://www.rozhlas.cz/zpravy/domaciekonomika/_zprava/svaz-vinaru-navrhlo-opatreni-pro-ucinnejsi-boj-proti-cernemu-trhu-s-vinem--1338307
- [37] *Statistical report on world vitiviniculture 2013*. 2013. vyd. International organization of vine and wine, 2014, 28 s. Dostupné z WWW: www.oiv.int/oiv/files/2013_Report.pdf
- [38] Szif.cz. *Zprávy o trhu*. [online], [citováno 6. 3. 2015], dostupné z WWW: <http://www.szif.cz/cs/zpravy-o-trhu?year=2013&cdr=08&ino=0>
- [39] Szpi.gov.cz. *Dovoz ze třetích zemí*. [online], [citováno 11. 3. 2015], dostupné z WWW: <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1022975&docType=ART&nid=11818&chnum=17>
- [40] *The wine market: evolution and trends: May 2014*. OIV, 2014, 14 s. Dostupné z: http://www.oiv.int/oiv/info/en_press_conference_may_2014
- [41] Topvinoteka.cz. *Co určuje cenu vína*. [online], [citováno 12. 3. 2014], dostupné z WWW: <http://www.top-vinoteka.cz/jak-nakupovat/co-urcuje-cenu-vina/>
- [42] *Vine and Wine Outlook: 2010-2011*. 2012, 84 s. ISBN 979-10-91799-28-7. Dostupné z: <http://www.oiv.int/oiv/info/enstatsro>

- [43] Vino.lbc.cz. *Vlastnosti vína*. [online], [citováno 24. 9. 2014], dostupné z WWW: <http://vino.lbc.cz/vlastnosti.htm>
- [44] Wine.cz. *Láhvování*. [online], [citováno 2. 11. 2014], dostupné z WWW: <http://www.wine.cz/obzor/1993/1993-3lahev.htm>
- [45] Wineofczechrepublic.cz. *Výroba vína*. [online], [citováno 24. 10. 2014], dostupné z WWW: <http://www.wineofczechrepublic.cz/o-vine/vyroba-vina.html>
- [46] *World vineyard, grape and wine report - 2012*. 2013. Dostupné z: <http://www.calwinexport.com/files/World%20Vineyard%20Grape%20Wine%20report%202012%20-Whole.pdf>
- [47] Zemedelec.cz. *Produkce vína v uplynulé sezóně klesla*. [online], [citováno 8. 3. 2015], dostupné z WWW: <http://zemedelec.cz/produkce-vina-v-uplynule-sezone-klesla/>
- [48] Zpravy.e15.cz. *Úspěch lahví v zahraničí zachraňuje české vinaře*. [online], [citováno 1. 3. 2015], dostupné z WWW: <http://zpravy.e15.cz/byznys/zemedelstvi/uspech-lahvi-v-zahranici-zachranuje-ceske-vinare-1142565>
- [49] Zpravy.aktualne.cz. *Dovoz vína do Česka je čím dál vyšší než vývoz*. [online], [citováno 1. 3. 2015], dostupné z WWW: <http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/vino-dovoz-vyvoz/r~c2bbb85ced5811e3ae18002590604f2e/>
- [50] Znalecvin.cz. *Encyklopedie vína, vinařství a vinohradnictví*. [online], [citováno 29. 10. 2014], dostupné z WWW: <http://www.znalecvin.cz/>